

شناسایی شاخص‌های خط‌مشی‌گذاری اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران

ندا سعیدنیا^۱

سید حمید سجادی هزاوه^۲

فریده اشرف گنجویی^۳

جاسم منوچهری^۴

10.22034/SSYS.2022.2066.2474

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۸/۳

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۱۱/۶

رعایت اصول فرهنگی و اخلاقی در ورزش امری ضروری است که می‌تواند از بسیاری ناهنجاری‌های اخلاقی در محیط‌های ورزشی جلوگیری کند. از این رو، هدف پژوهش حاضر، شناسایی شاخص‌های خط‌مشی‌گذاری اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران بود. روش تحقیق کیفی (نظریه داده‌بنیاد) و ابزار جمع‌آوری اطلاعات مصاحبه عمیق و نیمه ساختارمند بود. پس از انجام ۲۰ مصاحبه با صاحب‌نظران (اعضای هیئت علمی دانشگاه، مدیران ورزشی، معاونان و مدیران وزارت ورزش و جوانان، مدیران آکادمی و کمیته ملی المپیک، روسای فدراسیون‌های ورزشی، روسای کمیته انضباطی ورزش، شورای عالی فرهنگی وزارت ورزش و جوانان و کمیته اخلاق در ورزش) کدها به حد اشباع نظری رسیدند. تجزیه و تحلیل داده‌ها به صورت همزمان و با استفاده از رویکرد گلنیز (۱۹۷۸) صورت گرفت. با انجام فرایند کدگذاری دو مرحله‌ای (باز و انتخابی) در نهایت برای خط‌مشی‌گذاری اخلاقی در ورزش ایران تعداد ۱۰۸ کد اولیه غیرتکراری به دست آمد که در قالب ۱۷ مقوله طبقه‌بندی شد. همچنین برای خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در ورزش ایران تعداد ۶۳ کد اولیه غیرتکراری به دست آمد که در قالب ۱۴ مقوله فرعی و چهار مقوله اصلی (۱) عوامل بازدارنده، (۲) عوامل تسهیل‌کننده، (۳) عوامل توسعه‌دهنده و (۴) پیامدها دسته‌بندی شدند.

نتایج حاصل از کدگذاری‌ها نشان داد که خط‌مشی‌گذاری اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران بر مبنای عوامل مختلفی قرار دارد. با توجه به نتایج به دست آمده به مدیران و مسئولان ورزش پیشنهاد می‌شود با برگزاری همایش‌های علمی ورزشی همراه با پیوست فرهنگی، دستیابی به شیوه‌های نوین ترویج و توسعه

۱ دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲ استادیار، مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

E-mail: Hamidsadjadi@gmail.com

ایران (نویسنده مسئول)

۳ دانشیار، مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۴ استادیار، مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

رفتارهای حرفه‌ای و مناسب در میداين بزرگ ورزشی را به ورزشکاران، مربیان و داوران آموزش دهند- این راهکار می‌تواند تا حد زیادی از ناهنجاری‌ها بکاهد.

واژگان کلیدی: اخلاق در ورزش، فرهنگ در ورزش، تکریم فرهنگ‌ها، بازی منصفانه و مسئولیت‌پذیری اجتماعی.

مقدمه

به نظر بیشتر بزرگان علم مدیریت، تصمیم‌گیری، جوهره اصلی مدیریت را تشکیل می‌دهد. این تصمیمات است که آینده یک سازمان را رقم می‌زند و به طور مستقیم در بقا یا ناکامی سازمان، نقش آفرینی می‌کند. در این میان، خط‌مشی، تأثیرات بلند مدت بسزایی در تعیین مسیر یک سازمان و دستیابی یا عدم دستیابی آن به اهداف و آرمان‌هایش دارد (الوانی، ۱۳۹۵). یک خط‌مشی گذاری ضعیف در حوزه سرمایه انسانی به انتخاب مسیر یا اولویت‌گذاری منجر خواهد شد که تا چندین دهه ممکن است آثار و تبعات آن دامان سازمان را بگیرد یا اصولاً آثار و پیامدهای منفی آن در آینده بسیار دور و در بزنگاه‌های حساس آتی رخ‌نمایی کرده، مأموریت و رسالت سازمان را به انحراف بکشاند (دای^۱، ۲۰۱۱).

امروزه ارائه الگویی خاص برای خط‌مشی گذاری که قادر باشد در شرایط متغیر و متحول، پاسخگو و کارساز باشد، عملی نیست (لورنسو و کاستا^۲، ۲۰۰۷). در چنین موقعیتی باید به دنبال الگوهایی بود که در مقابل شرایط متغیر امروز بتوانند از طریق تلفیق و ترکیب و با انعطاف‌پذیری کافی، به نیازهای جامعه پاسخی مناسب بدهند (کاتو و بودوار^۳، ۲۰۱۵). عصر حاضر، عصر پیچیدگی و مسائل پیچیده است و برای شناسایی و حل مسائل، راه‌های مختلف بررسی می‌شوند. از این رو، دستگاه‌های اجرایی و سازمان‌های دولتی در جستجوی راه حلی برای مسائل جامعه‌اند (هنینگسن، هاگونسن و لایلند^۴، ۲۰۱۷). تعدد متغیرهای مؤثر بر خط‌مشی‌ها و نرخ بالای تغییر آنها که متأثر از شرایط جدید جهان است، سبب خواهد شد خط‌مشی‌گذاران نتوانند درک صحیحی از پیامدهای اقدامات کلان خود در سازمان و جامعه داشته باشند (ابوالحسنی و همکاران، ۱۳۹۶). از این رو، سیاست‌گذاری منابع انسانی، نیازمند طراحی الگویی مناسب است؛ الگویی کارآمد که شیوه سیاست‌گذاری منابع انسانی را با دقت بیشتری نشان دهد (پورعزت و رحیمیان، ۱۳۹۱). در این میان، خط‌مشی‌گذاری فرهنگی یکی از ابعاد مهم خط‌مشی‌گذاری در سازمان‌ها می‌باشد و بر اساس فرهنگ‌های موجود در جامعه و سازمان انجام می‌شود. امروزه اهمیت فرهنگ بر همگان روشن است و بیشتر اندیشمندان اجتماعی به تأثیر آن بر سایر جنبه‌های زندگی بشر توجه کرده‌اند (هدلی و بلفور^۵، ۲۰۱۸). حتی در دوره‌های اخیر، در میان اندیشمندان مارکسیست نیز فرهنگ از اهمیت بالایی

1 Dye

2 Lourenço & Costa

3 Katou & Budhwar

4 Henningsen, Håkonsen & Løyland

5 Hadley & Belfiore

برخوردار بوده است (الگین و ویبل^۱، ۲۰۱۳). بی تردید، لازمه بقا و پویایی نظام سیاسی - اجتماعی، توجه به فرهنگ، سیاست‌گذاری فرهنگی و هویت فرهنگی - تاریخی است که عمیق‌ترین لایه نظام اجتماعی در تحولات و رفتارهای اجتماعی هستند (هاولت، مک کانل و پرل^۲، ۲۰۱۶). تاریخ صد ساله اخیر ایران شاهدی بر اهمیت فرهنگ و تأثیر آن بر میزان موفقیت‌های اقتصادی و سیاسی است. سیاست‌گذاری فرهنگی به پژوهش در زیرساخت‌های فرهنگی - اجتماعی ایرانیان نیاز دارد و باید مبتنی بر بررسی و تحلیل‌های عمیق فرهنگی باشد. با توجه به حساسیت و گسترش روزافزون ارتباطات و چالش‌های دنیای مدرن، دولت‌ها باید بتوانند در امر سیاست‌گذاری‌های کلان به درستی برنامه‌ریزی کنند و چنانچه دولت در نقش و کارکرد خود در زمینه فرهنگی دچار اشتباه و ضعف شود، این مسئله می‌تواند عوارض جبران‌ناپذیری را به جامعه تحمیل کند و حیات فرهنگی آن را دچار اختلال و بحران‌های مهلک سازد (مختاریان‌پور، ۱۳۹۶). در ورزش نیز عوامل فرهنگی از اهمیت بالایی برخوردار است و مسائل فرهنگی در بخش‌های مختلف راهبردی و عملیاتی از چالش‌های مهم ورزش ایران می‌باشد و پیاده‌سازی فرهنگ ایرانی اسلامی در ورزش از دغدغه‌های اصلی متخصصان ورزش بوده است (گران، ۱۳۹۲). با توجه به ماهیت اجرایی و مدیریتی غیر بومی ورزش و تفاوت‌های فرهنگی بین کشورمان و کشورها و سازمان‌های متولی ورزش بین‌المللی چالش‌های متعددی در زمینه مسائل فرهنگی در ورزش ایجاد شده است و نیاز به ارائه الگوها و خط‌مشی‌های مناسب در این زمینه دیده می‌شود؛ چنان‌که لازم است تا الگوی فرهنگی برای ورزش ایران تدوین گردد که هم پوشش دهنده مسائل فرهنگی و نیازهای فرهنگ کشور باشد و هم فاقد تداخل با سازمان‌های بین‌المللی ورزش و قوانین بین‌المللی رشته‌های ورزشی باشد. نیاز به الگویی جامع در ورزش کشور کاملاً مشهود است (صداقت زادگان، ۱۳۹۴). هرچند در این زمینه پژوهشگران مطالعاتی انجام داده‌اند، اما نیازمند توجه ویژه است. عابدی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی به شناسایی ابعاد و رویکردهای توسعه فرهنگی ورزش و عوامل موثر بر آن در ورزش کشور پرداختند. یافته‌ها نشان داد از مجموع ۱۳۵ گزاره کدگذاری شده، ۲۳ مقوله به عنوان عوامل موثر در قالب سه رویکرد (۱) رواج و مشارکت در ورزش؛ (۲) توسعه ارزش، اخلاق و هویت بومی و ملی در ورزش و (۳) ورزش به عنوان ابزار و هدف توسعه، شناسایی و دسته‌بندی شدند. همچنین منوچهری - نژاد و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی به شناسایی عوامل موثر بر نهادینه‌سازی فرهنگ ورزش در کودکان و نوجوانان پرداختند. بر اساس نتایج تحلیل عاملی، ۶ عامل می‌توانند ۴۹ درصد واریانس نهادینه‌سازی ورزش در کودکان و نوجوانان از دیدگاه معلمان تربیت‌بدنی ایران را برآورد نمایند. بنابراین ضروری است عوامل موثر بر نهادینه‌سازی فرهنگ ورزش در کودکان و نوجوانان مورد توجه خانواده‌ها و برنامه‌ریزان ورزش

1 Elgin & Weible

2 Howlett, McConnell & Perl

شناسایی شاخص های خط مشی گذاری اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران

کشور قرار گیرد. کشگر و همکاران (۱۳۹۵) فرهنگ ورزش را مجموعه باورها و مفروضات انسانی مورد انتظار جامعه در ورزش و رفتار بر اساس ارزش ها و هنجارهای مطلوب جامعه شامل رفتار محترمانه با رعایت اخلاق و تکریم فرهنگ سایر ملل و اقوام و ایجاد عادت به ورزش از طریق مدیریت منابع برای خلق شرایط و امکانات ورزش کردن و نمایش نموده های ملموس زیبایی شناختی و هنرمندانه به عنوان مصنوعات ورزش در جامعه تعریف کرده اند. بر اساس «طرح جامع ورزش کشور» (۱۳۸۲) مفهوم توسعه فرهنگ ورزش به عنوان رواج ورزش در جامعه و بحث اخلاق ورزشی تعریف شده است. در این راستا قلی زاده و سید صالحی (۱۳۹۴) تحقیقی با عنوان «نقش برنامه های شبکه ورزش در ارتقای فرهنگ ورزشی زنان» انجام داده و بر تأثیر مثبت رسانه ها بر روی تغییر نگرش و رفتار مردم نسبت به ورزش کردن به عنوان توسعه فرهنگ ورزش تأکید داشته اند. همچنین، هنری و همکاران (۱۳۹۱) نقش چهارگانه اطلاع رسانی، آموزش، مشارکت اجتماعی و فرهنگ سازی رسانه های ورزشی را در توسعه فرهنگ ورزش قهرمانی مورد بررسی قرار داده اند. دی بوچر و همکاران^۱ (۲۰۱۶)، ساتیرادو و شیلبری^۲ (۲۰۰۹) و جوادی پور (۱۳۹۴) نیز توسعه ورزش قهرمانی و حرفه ای همچنین آصفی و همکاران (۱۳۹۳)، عراقی و کاشف (۱۳۹۳) و شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۸۹) توسعه ورزش همگانی را به عنوان توسعه فرهنگ ورزش بررسی کرده اند. گودرزی و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیق خود عوامل مؤثر بر توسعه فرهنگ ورزش همگانی از طریق سیمای جمهوری اسلامی ایران را مورد بررسی قرار داده اند. ایرج پور و همکاران (۱۳۹۵) در تحقیقی با عنوان «بررسی نقش رسانه های جمعی در توسعه فرهنگی ورزش همگانی و حرفه ای کشور»، توسعه فرهنگی ورزش را به عنوان توسعه مؤلفه ها و رواج ورزش در نظر گرفته اند. در این راستا عبدوی و فخری (۱۳۹۰) نیز بر نقش رسانه در اوقات فراغت زنان و مشارکت در ورزش به عنوان توسعه فرهنگ ورزش پرداخته اند. همچنین نتایج مطالعات خسرومنش و همکاران (۱۳۹۷) نشان داد در حال حاضر خانواده، دوستان و نهادهای اجتماعی، جامعه پزشکی، وزارت ورزش و جوانان و رسانه ملی در ترویج فرهنگ ورزش در جامعه نقش معناداری دارند، ولی مدیران دولتی و سیاستمداران، رهبران و علمای مذهبی، هنرمندان، ورزشکاران نخبه و افراد مشهور در ترویج فرهنگ ورزش منفعل هستند. با توجه به یافته ها ضرورت دارد مدیران ورزشی به منظور استفاده از پتانسیل فرهنگ سازان مختلف جهت ترویج فرهنگ ورزش، راهکارهایی را شناسایی و اجرا نمایند (خسرومنش و همکاران، ۱۳۹۷).

یکی از عواملی که می تواند با فرهنگ عجین شود، اخلاق است. مقوله اخلاق به عنوان یک رکن مهم در توسعه فرهنگی ورزش همواره مورد توجه بوده است. (برقی مقدم، رسولی و نکوفر، ۱۳۹۶). می توان

1 De Bossche et al.

2 Sotiriadou & shilbury

اظهار داشت که مسائل اخلاقی بسیار حائز اهمیت اند و موضوع اخلاق و راهبردهای اخلاقی با مسائل فرهنگی همپوشانی‌هایی داشته ولی در جایگاه خود باید مورد بررسی و ارزیابی‌های عمیق قرار گیرند. امروزه ورزش در زندگی مردم دنیا نقش مهمی دارد. میلیون‌ها نفر به آن اشتغال دارند و چندین برابر آن نیز تماشاگر و طرفدار برنامه‌های مختلف ورزشی‌اند. ورزش در مواردی نیز استحکام بخش وحدت ملی و اجتماعی جوامع بوده و فضایل و رذایل رایج در آن منعکس کننده فضایل و رذایل حاکم بر آن جامعه است. اغلب این باور وجود دارد که ورزش موجب بهینه شدن شخصیت و اخلاق افراد می‌شود یا به عبارتی ورزش باعث پیشبرد همکاری، شهامت، کار تیمی، انصاف، مسئولیت و قدرت کنار آمدن با شرایط بحرانی اخلاقی می‌شود (هولیان^۱، ۲۰۰۲). در مورد فرهنگ و اخلاق ورزشی مطالعاتی انجام شده است، اما این مطالعات با توجه به اهمیت و جایگاه فرهنگ و اخلاق ورزشی اندک می‌باشد. علایی، مختاری دینانی و رضایی پندری (۱۳۹۸) نشان دادند که مهم‌ترین معیار توسعه اخلاق حرفه‌ای در مربیان زن تیم ملی عوامل دسته‌بندی شده در معیار شخصی است و در بین کل عوامل شناسایی شده، داشتن شناختی کامل از خود مهم‌ترین عامل است. یافته‌های حجتی پور و همکاران (۱۳۹۸) نشان داد بین انگیزه خودتعیینی و اخلاق ورزشی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. دیویس و والتون^۲ (۲۰۱۹) به این نتایج دست یافتند که با توجه به اینکه فرآیند آموزش اخلاق یکی از مسائل مهم می‌باشد، باید مدیران و مسئولان نسبت به این امر چاره‌ای اندیشیده و اخلاق حرفه‌ای را به عنوان یک واحد درسی جداگانه برای ورزشکاران تعریف کنند. همچنین نتایج مطالعات برگسگارد و روممتد^۳ (۲۰۱۸) حاکی از آن بود که ورزش اغلب به‌عنوان یک تصویر، آینه‌ای از توسعه‌ها و پیشرفت‌ها در جامعه شناخته می‌شود (برگسگارد و روممتد، ۲۰۱۸).

با توجه به مطالعات انجام شده می‌توان اذعان داشت که در این تحقیقات بر عواملی از جمله تولید و تقویت نظام ارزش‌های اجتماعی، رقابت قاعده‌مند، درونی کردن هنجارها، توسعه اخلاقی، مدیریت چالش‌های اخلاقی در ورزش (جوآنمرد و نوایخس، ۱۳۹۳)، انتقال ارزش‌های اخلاقی در ورزش، ترغیب ورزشکاران نخبه به رعایت اصول اخلاقی و آموزش اصول اخلاقی (نادریان، ۱۳۹۲) تاکید شده است. «شورای عالی انقلاب فرهنگی» (۱۳۹۵) نیز بر تقویت و ارتقای روحیه پهلوانی و پاسداشت ارزش‌های معنوی و اخلاقی، ارتقای فرهنگ حاکم بر ورزشگاه‌ها و مسابقات ورزشی، ارتقای کیفی و تقویت رویکردهای فرهنگی و اخلاقی رسانه‌ای ورزش کشور، مبارزه ساختارمند با ناهنجاری‌های اخلاقی و فرهنگی و ترویج اخلاق و منش پهلوانی برای توسعه فرهنگی ورزش تاکید کرده است. همچنین، ندایی و همکاران (۱۳۹۳) پرخاشگری ورزشی، دوپینگ، تبانی، نژاد پرستی، تقلب و بازی غیرمنصفانه را از چالش‌های اخلاقی ورزش بیان کرده‌اند

1 Houlihan

2 Davis & wallton

3 Bergsgard & Rommetvedt

شناسایی شاخص های خط مشی گذاری اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران

(ندایی و همکاران). بنابراین با توجه به مطالب ارائه شده به نظر می‌رسد آنچه در زمینه اخلاق در ورزش حائز اهمیت است این می‌باشد که در ابعاد مختلف ورزش نیاز به خط مشی‌های متفاوتی وجود دارد و باید خط‌مشی‌های جامعی برای ورزش در هر جامعه تدوین شود تا اصول و موازین اخلاقی برای مدیران، مربیان، کادر خدمات تیم‌ها و بازیکنان در رده‌های سنی مختلف ارائه شود- البته در خط مشی‌های اخلاقی در هر جامعه باید تفاوت‌های موجود در نظر گرفته شود. بچارشولم و همکاران¹ (۲۰۱۸) بیان کرد که رویکردهای اخلاقی و ارائه مدل‌های اخلاقی در بخش‌های مختلف ورزش تاکنون به صورت خرد ارائه شده‌اند (بچارشولم و همکاران، ۲۰۱۸). همچنین ورزش به عنوان یک موضوع مهم اخلاقی و فرهنگی که مبنای بسیاری از رفتارها و الگوهای اجتماعی است، نقش مهمی را در توسعه جامعه به خود اختصاص داده است، زیرا پیامدهای این پدیده علاوه بر دستاوردهای آشکار فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی در بسیاری از زوایای پنهان عرصه‌های ملی و فراملی راه گشا بوده و زمینه‌های شکوفایی جامعه را فراهم می‌سازند. ارزیابی وضعیت فرهنگی ورزش بر اساس شاخص‌ها و معیارهای سه‌گانه رهنمودهای امام(ره) و رهبری، سیاست-های فرهنگی و برنامه‌های توسعه حاکی از آن است که در سطوح مختلف ورزش حرفه‌ای، قهرمانی و همگانی و اجرای برنامه‌ها به ویژه جنبه فرهنگی ورزش چالش‌های عمیقی وجود دارد و تدوین و تصویب مهندسی فرهنگی ورزش مبتنی بر اصول و ارزش‌های اسلامی در چارچوب مهندسی کلان فرهنگی کشور برای برون‌رفت از این مشکلات و ناهنجاری‌های فرهنگی و ورزشی می‌تواند بسیار مفید و راهگشا باشد. از طرفی محدودیت‌هایی که در زمینه خط‌مشی‌های اخلاقی و فرهنگی در ورزش وجود دارد نیز نشان می‌دهد تا کنون تحقیقاتی که به طور جامع خط‌مشی‌های اخلاقی و فرهنگی ورزش ایران را ارائه نمایند انجام نشده‌اند. از این رو، لازم است تحقیقات لازم در این زمینه صورت گیرد تا الگوهای فرهنگی و اخلاقی برای ورزش ایران به طور همه جانبه تدوین گردد. پس سوال اصلی پژوهش این خواهد بود:

شاخص‌های خط‌مشی گذاری اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران کدام‌اند؟

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش، کیفی از نوع نظریه داده‌بنیاد بود. به همین منظور رویکرد سیستماتیک از میان رویکردهای مختلف نظریه داده‌بنیاد انتخاب شد. ابزار گردآوری داده‌ها، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بود. مصاحبه با برخی سئوالات توصیفی همچون: سن، سابقه فعالیت و همچنین شناخت دقیق از سمت یا جایگاه مصاحبه شونده‌گان آغاز و در ادامه سئوالات اصلی پژوهش پرسیده شد و در پایان نیز با یک سئوال باز خاتمه می‌یافت. مدت زمان مصاحبه بین ۴۰ الی ۸۰ دقیقه بود. جهت ثبت اطلاعات، علاوه بر نکته‌برداری، از دستگاه ویژه ضبط صدا نیز استفاده گردید. تعداد ۸ نفر از مصاحبه‌شونده‌گان به شکل هدفمند و با توجه به شناخت

1 Bjärsholm et al.

تیم تحقیق و مطالعه و بررسی مقالات و پژوهش‌های علمی و تعداد ۱۲ نفر هم به شیوه گلوله برفی و با معرفی گروه اول انتخاب شدند. در جریان تحقیق سعی شده با ایجاد تنوع در نمونه‌ها و دقت در روند پژوهش و انتخاب مشارکت‌کنندگان روایی پژوهش از نظر «مقبولیت»^۱ «انتقال پذیری»^۲ و «تأییدپذیری»^۳ رعایت شود. همچنین از پایایی بازآزمون استفاده شد؛ بدین شکل که ۳ مصاحبه به‌عنوان نمونه انتخاب و هر مصاحبه توسط یک نفر متخصص مدیریت ورزشی آشنا به حیطه بازاریابی کُدگذاری مجدد شدند. کدهایی که بین دو کدگذار با هم مشابه بودند به‌عنوان "توافق" و کدهای غیر مشابه به عنوان "عدم توافق" مشخص شدند و پایایی معادل ۸۱ درصد گزارش گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها هم‌زمان با جمع‌آوری داده‌ها و بلافاصله پس از هر مصاحبه و در قالب کدگذاری دومرحله‌ای باز^۴ و گزینشی^۵ انجام شد. در این پژوهش پژوهشگر سعی نموده است بر اساس نظرات صاحب‌نظران از پدیده مورد مطالعه (خط مشی‌گذاری اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران): عوامل بازدارنده، عوامل تسهیل‌کننده، عوامل توسعه‌دهنده و پیامدها را استخراج کند و در بخش بحث و نتیجه‌گیری به بررسی گسترده‌تر هر یک از مقوله‌ها بپردازد.

یافته‌های پژوهش

جدول ۱: مشخصات نمونه‌های بخش کیفی

ردیف	تخصص	سمت	مدرک تحصیلی	جنسیت	سن
۱	مدیریت ورزشی	هیئت علمی دانشگاه	دکتری	مرد	۵۵
۲	مدیریت ورزشی	هیئت علمی دانشگاه	دکتری	مرد	۶۰
۳	فقه و حقوق	هیئت علمی دانشگاه	دکتری	مرد	۵۸
۴	جامعه‌شناسی	هیئت علمی دانشگاه	دکتری	زن	۵۱
۵	جامعه‌شناسی	هیئت علمی دانشگاه	دکتری	زن	۴۸
۶	مدیریت ورزشی	رئیس فدراسیون	دکتری	مرد	۵۰
۷	مدیریت دولتی	رئیس فدراسیون	کارشناسی ارشد	مرد	۵۲
۸	فیزیولوژی ورزشی	رئیس فدراسیون	دکتری	مرد	۴۷
۱۱	مدیریت ورزشی	مدیر عالی وزارت ورزش و جوانان	دکتری	مرد	۵۲
۱۰	مدیریت	مدیر عالی وزارت ورزش و جوانان	دکتری	زن	۴۷
۱۱	مدیریت ورزشی	مدیر عالی آکادمی	دکتری	مرد	۵۱

- 1 Credibility
- 2 Transferability
- 3 Dependability
- 4 Open coding
- 5 Selective coding

شناسایی شاخص های خط مشی گذاری اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران

و کمیته ملی المپیک				
۵۴	مرد	دکتری	مدیر عالی آکادمی و کمیته ملی المپیک	مدیریت ورزشی ۱۲
۴۸	مرد	دکتری	رئیس کمیته انضباطی فوتبال	مدیریت ورزشی ۱۳
۵۱	مرد	دکتری	مدیرکل ورزش و جوانان مازندران	مدیریت ورزشی ۱۴
۴۹	مرد	دکتری	مدیرکل ورزش و جوانان تهران	مدیریت ورزشی ۱۵
۴۸	مرد	دکتری	مدیرکل ورزش و جوانان اصفهان	مدیریت ورزشی ۱۶
۴۴	مرد	کارشناسی ارشد	مدیرکل ورزش و جوانان کردستان	مدیریت ورزشی ۱۷
۵۰	مرد	دکتری	کارشناس کمیته اخلاق	فقه و حقوق ۱۸
۴۳	مرد	کارشناسی ارشد	کارشناس بسیج ورزشکاران	الهیات ۱۹
۴۸	مرد	دکتری	نایب رئیس شورای بین المللی ورزش نظامیان- سیزم	مدیریت ورزشی ۲۰

پس از تبدیل هر یک از مصاحبه های صوتی به شکل متنی، جملاتی که قابلیت تبدیل به یک کد یا مفهوم را داشتند کدگذاری شدند. هر کد در مورد یک مفهوم مطلبی را بیان می کند که در جدول ۲ نمونه ای از یکی از مصاحبه های انجام شده به نمایش درآمده است:

جدول ۲: نمونه استخراج کد از مصاحبه در مرحله کدگذاری باز

کد مصاحبه شونده	متن مصاحبه	کد باز
مصاحبه شماره ۳	با توجه به اینکه ما در یک کشور اسلامی زندگی می کنیم بنابراین یک اصل خیلی مهم این است که ورزشکاران ما از لحاظ اخلاقی زبان زد باشند و به دور از تقلب، بدقولی، بد رفتاری یا به دور از رفتارهای خشن باشند، چرا که اخلاق یک ورزشکار مسلمان باید همه این ها رو همراه با خدا دوستی، تقوا، عمل صالح، ایمان به خدا و یاور مظلومان را داشته باشد. با توجه به اینکه ما در ایران زندگی می کنیم و همیشه ورزشکاران ما مظهر پهلوانی بوده اند باید همه ورزشکاران این حس جوانمردی را داشته باشند و با زورگویی مبارزه کنند و حق ستمدیده را بگیرند.	« تقلب » « بدقولی » « رفتارهای خشن » « خدا دوستی » « تقوا » « عمل صالح » « ایمان به خدا » « یاری مظلومان » « جوانمردی »
	یکی نکته دیگری که باید در ورزش رعایت شود و مسئله خیلی مهمی است اینکه باید ورزشکاران برای همه تماشاگران و قومیت های مختلفی که در کشور وجود دارند، احترام ویژه ای قائل شوند.	« مبارزه با زورگویی » « گرفتن حق ستمدیده » « احترام به تماشاگران » « احترام به قومیت ها »

در مجموع و پس از کدگذاری مرحله به مرحله مفاهیم به دست آمده برای خط‌مشی‌گذاری اخلاقی در ورزش ایران، تعداد ۱۰۸ کد اولیه غیر تکراری به دست آمد که در قالب ۱۷ مقوله طبقه بندی شد. همچنین برای خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در ورزش ایران تعداد ۶۳ کد اولیه غیر تکراری به دست آمد که در قالب ۱۴ مقوله طبقه بندی شد:

جدول ۳: کدهای اولیه و کدبندی متمرکز خط‌مشی‌گذاری اخلاقی در ورزش

مفاهیم	کد اولیه	ردیف
	بی‌انضباطی در بین ورزشکاران	۱
	بی‌انضباطی در بین مربیان	۲
عدم اخلاق	بی‌انضباطی در بین مدیران ورزشی	۳
حرفه‌ای در	بی‌انضباطی در بین داوران	۴
ورزش	بی‌انضباطی در بین هواداران و تماشاگران	۵
	عدم وجود ایدئولوژی اخلاقی	۶
	زیر پا گذاشتن اصول اخلاقی	۷
	احترام به اخلاق پزشکی ورزشی	۱
مبارزه با دوپینگ	احترام به سلامت روانی ورزشکاران	۲
	احترام به سلامت جسمانی ورزشکاران	۳
	احترام به عدالت و قانون	۴
	مراقبت از ورزشکاران	۱
مسئولیت در	عدم کوتاهی از مسئولیت	۲
ورزش	جبران خسارت	۳
	رفتار خارج از شئونات	۱
	اهانت و تهمت زدن	۲
خطاهای اخلاقی	رفتار تند و پرخاشگرانه	۳
	تشویق نامناسب	۴
	انجام حرکات غیر عادی	۵
	تبانی در نتیجه بازی	۱
مبارزه با فساد	شرط‌بندی	۲
اخلاقی در	دلالی در ورزش	۳
ورزش	تبانی در خرید و فروش بازیکنان	۴
	باند بازی در ورزش	۵
	تعهد به تیم	۱
وجدان کاری در	تعهد به قرارداد	۲
ورزش	عرق به ورزش	۳

شناسایی شاخص های خط مشی گذاری اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران

	تجلیل از پیشکسوتان	۱
احترام به پیشکسوت	معرفی پیشکسوتان به نسل آینده	۲
	استفاده از تجربیات پیشکسوتان	۳
	تقلب	۱
	بدقولی	۲
	تاخیر	۳
	غیبت	۴
رعایت انضباط در ورزش	رفتارهای نامعقول	۵
	عدم رعایت عملکرد	۶
	رفتارهای خشن	۷
	رفتارهای شرمسارکننده	۸
	رفتارهای تمسخرآمیز	۹
	رفتارهای انتقادآمیز	۱۰
	رفتارهای اهانت آمیز	۱۱
	حمایت از منافع تیم	۱
	حمایت از منافع رقبا	۲
	رعایت منشورهای اخلاقی	۳
	برخورد عادلانه و بدون تبعیض	۴
مسئولیت پذیری اجتماعی	توجه به ورزشکاران نیازمند	۵
	توجه به ورزشکاران مصدوم	۶
	توجه به هنجارها	۷
	توجه به باورها	۸
	احترام به اعتقادات	۹
	رعایت شئون اخلاقی	۱۰
	احترام به روابط اجتماعی	۱
	احترام به قوانین	۲
	احترام به مسئولان	۳
منش ورزشی	احترام به مربیان	۴
	احترام به حریف	۵
	عدم رویکرد منفی به عملکرد ورزشی	۶
	عدالت و درستی	۱
توجه به ارزش ها	آموزش حرفه ای اخلاق به ورزشکاران	۲
	اطلاعات کامل ورزشکاران از ورزش	۳
	اختیار و آزادی عمل به ورزشکاران	۴

	تقلب	۱
	بدقولی	۲
	تاخیر	۳
	غیبت	۴
رعایت انضباط در ورزش	رفتارهای نامعقول	۵
	عدم رعایت عملکرد	۶
	رفتارهای خشن	۷
	رفتارهای شرمسارکننده	۸
	رفتارهای تمسخرآمیز	۹
	رفتارهای انتقادآمیز	۱۰
	رفتارهای اهانت آمیز	۱۱
مسئولیت پذیری اجتماعی	حمایت از منافع تیم	۱
	حمایت از منافع رقبا	۲
	رعایت منشورهای اخلاقی	۳
	برخورد عادلانه و بدون تبعیض	۴
	توجه به ورزشکاران نیازمند	۵
	توجه به ورزشکاران مصدوم	۶
	توجه به هنجارها	۷
	توجه به باورها	۸
	احترام به اعتقادات	۹
	رعایت شئون اخلاقی	۱۰
منش ورزشی	احترام به روابط اجتماعی	۱
	احترام به قوانین	۲
	احترام به مسئولان	۳
	احترام به مربیان	۴
	احترام به حریف	۵
	عدم رویکرد منفی به عملکرد ورزشی	۶
توجه به ارزش‌ها	عدالت و درستی	۱
	آموزش حرفه‌ای اخلاق به ورزشکاران	۲
	اطلاعات کامل ورزشکاران از ورزش	۳
	اختیار و آزادی عمل به ورزشکاران	۴
بازی منصفانه	برد باری در ورزش	۱
	عدم خشونت و تهاجم در ورزش	۲
	به کار نبردن الفاظ زشت	۳

شناسایی شاخص های خط مشی گذاری اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران

	استفاده نکردن از داروهای غیرمجاز (دوپینگ)	۴
	احترام به تماشاگران	۵
	احترام به قومیت ها	۶
ارزش های اجتماعی	پرهیز از رفتار ناشایسته	۱
	متعهد بودن	۲
	مسئولیت پذیری بودن	۳
	پایبند به تیم	۴
	وقت کشی	۵
	رعایت هنجارهای اخلاقی	۶
	رعایت حقوق رقبا	۷
	حفظ روابط	۸
	احترام به روابط نژادی	۹
	احترام به روابط جنسیتی	۱۰
	حفظ ارزش ها	۱۱
	عدم نژادپرستی	۱۲
	عدم نابرابری	۱۳

جدول ۴: کدهای اولیه و کدبندی متمرکز خط مشی گذاری فرهنگی در ورزش

مفاهیم	کد اولیه	ردیف
عدم تخصص - گرایی	استفاده نکردن از افراد متخصص در ورزش	۱
	استفاده نکردن از متخصصان امور فرهنگی	۲
	سپردن امور فرهنگی به افراد غیرمتخصص	۳
	استفاده نکردن از کارشناس فرهنگی در ورزش	۴
نگرش منفی در ورزش	نگاه ابزاری به ورزش	۱
	نگاه سیاسی به ورزش	۲
	نگاه افراطی به ورزش	۳
	نگاه های بسته به ورزش	۴
	نگاه اقتصادی مدیران به ورزش	۵
	تأکید بر نتیجه	۶
	موفقیت طلبی در ورزش	۷
	واکنش های جزیره ای به ورزش	۸
عدم آگاهی	عدم پرداختن به جایگاه ورزش در جامعه	۱
	عدم شناخت جامعه از مزیت های ورزش	۲

	عدم نگاه جامعه‌شناسانه رسانه‌ها به ورزش	۱
عدم پوشش رسانه‌ای	عدم پرداختن به ورزش در رسانه‌ها	۲
	عدم استفاده از کارشناسان فرهنگی در رسانه ملی	۳
	کم بود مطالب فرهنگی در رسانه‌ها	۴
	عدم فرهنگ‌سازی ورزش از سوی رسانه‌ها	۵
	احترام و ارزش به پیشکسوتان در ورزش	۱
ارزش‌های اخلاقی	احترام و ارزش به مربیان ورزشی	۲
	احترام و ارزش به ورزشکاران	۳
	احترام و ارزش به قواعد ورزش	۴
	حس انسان دوستی در ورزش	۱
الگوهای رفتاری	بردباری و صبوری	۲
	از خود گذشتگی	۳
	روحیه پهلوانی	۴
	حفظ ارزش‌ها	۵
	حفظ هنجارها	۶
	بالا رفتن اسنجم خانوادگی از طریق ورزش	۱
توسعه بسترهای اجتماعی	بهبود روابط اجتماعی از طریق ورزش	۲
	ایجاد روحیه جمعی از طریق ورزش	۳
	حضور فعال در اجتماع از طریق ورزش	۴
	سازگاری با جامعه از طریق ورزش	۵
	فرهنگ‌پذیری از طریق ورزش	۱
توسعه بسترهای فرهنگی	توسعه فرهنگ ورزش	۲
	راهکارهای مناسب فرهنگی	۳
	پیش زمینه‌های فرهنگی	۴
	فرهنگ پیشین	۵
	سابقه و تاریخچه	۶
	فرهنگ و شعور اجتماعی	۷
	فرهنگ سازمانی	۸
	توجه به مقوله فرهنگ	
عدم سوگیری در فرهنگ		
موانع زیرساختی	نبود فرهنگ حرفه‌ای‌گری در ورزش	۱
	کمبود امکانات ساختاری فرهنگ‌سازی	۲
	کمبود ساختار فرهنگ‌سازی در ورزش	۳
	کم بود امکانات ارتباطی فرهنگ‌سازی	۴

شناسایی شاخص های خط مشی گذاری اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران

به کارگیری الگوهای بومی فرهنگ سازی	استفاده از الگوهای ورزشی بومی	۱
فرهنگ سازی	بومی سازی مدل های فرهنگ سازی	۲
بسترهای آموزشی	آموزش فرهنگ ورزش در جامعه	۱
	تعلیم و تربیت فرهنگ ورزش در جامعه	۲
	توانمندسازی نیروی انسانی در حوزه فرهنگ	۳
تکریم فرهنگ ها	احترام با سایر فرهنگ ها	۱
	احترام به اداب و رسوم	۲
	احترام به سنت ها	۳
	احترام به باورها	۴
تقویت هویت دینی	سلامت اخلاقی	۱
	اعتقادات دینی	۲
	اعتقادات مذهبی	۳
افزایش مشارکت ورزشی	قرار گرفتن ورزش در برنامه زندگی افراد	۱
	عادت کردن به ورزش	۲
	قرار گرفتن ورزش در سبک خانوار خانواده	۳

جدول ۵: کد گذاری نظری (گزینشی)

پدیده مورد مطالعه	مقوله اصلی	مفاهیم	نشانهگر
خط مشی - گذاری اخلاقی در ورزش	عوامل بازدارنده	عدم اخلاق حرفه ای در ورزش	P1, P2, P3, P12, P18, P20
		خطاهای اخلاقی	P1, P2, P5, P6, P9, P11, P13
		رعایت انضباط در ورزش	P1, P3, P4, P5, P7, P10, P16, P17
		مبارزه با دوپینگ	P2, P4, P8, P10, P14, P15, P19
		مبارزه با فساد اخلاقی در ورزش	P3, P8, P10, P11, P15, P18
		توجه به ارزش ها	P1, P8, P9, P12, P13, P17, P18
		رفتار ورزشی مطلوب	P1, P3, P4, P6, P9, P11, P13, P14, P16, P17
		وجدان کاری در ورزش	P3, P8, P10, P11, P15
		احترام به پیشکسوت	P1, P8, P9, P12, P13, P15
		ارزش های اجتماعی	P1, P2, P5, P6, P9, P11, P13
	مسئولیت پذیری اجتماعی	P2, P8, P10, P11, P12, P13, P18, P19	

عوامل توسعه- دهنده	منش ورزشی	P2, P3, P5, P7, P8,P10,P14,P16
	منش پهلوانی	P3, P4, P8,P9,P11,P12,P15,P18,P20
پیامدها	اخلاق ورزشکار مسلمان	P1, P3,P4,P6,P9,P11,P13,P14
	تعهد ورزشی	P1, P2, P3,P12,P18,P20
	بازی منصفانه	P1, P2, P5, P6, P9,P11,P13
	مسئولیت در ورزش	P2, P4,P8,P10,P14,P15
	عدم تخصص گرایی	P1, P2, P3,P12,P18,P20
	نگرش منفی در ورزش	P1, P2, P5, P6, P9,P11,P13
عوامل بازدارنده	عدم آگاهی	P1, P3, P4, P5, P7,P10,P16,P17
	عدم پوشش رسانه‌ای	P2, P4,P8,P10,P14,P15,P19
	موانع زیرساختی	P3, P8,P10,P11,P15,P18
	بسترهای آموزشی	P1, P8,P9,P12,P13,P17,P18
خطمشی- گذاری	بکارگیری الگوهای بومی	P1, P3,P4,P6,P9,P11,P13,P14,P16,P17
	فرهنگ سازی	
فرهنگی در ورزش	ارزش های اخلاقی	P3, P8,P10,P11,P15
	الگوهای رفتاری	P1, P8,P9,P12,P13,P15
عوامل توسعه- دهنده	توسعه بسترهای فرهنگی	P2, P8,P10P11,12,P13,P18,P19
	توسعه بسترهای اجتماعی	P2, P3, P5, P7, P8,P10,P14,P16
پیامدها	تکریم فرهنگها	P1, P2, P3,P12,P18,P20
	تقویت هویت دینی	P1, P2, P5, P6, P9,P11,P13
	افزایش مشارکت ورزشی	P2, P4,P8,P10,P14,P15

با استناد به یافته‌های حاصل از کدگذاری محوری، مقوله‌های فرعی و اصلی در مدل پژوهش قرار گرفتند که در شکل ۱ قابل مشاهده می‌باشد:

شناسایی شاخص های خط مشی گذاری اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران

شکل ۱: مدل نهایی خط‌مشی گذاری اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر، شناسایی شاخص‌های خط‌مشی گذاری اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران بود. نتایج حاصل از کدگذاری‌ها نشان داد که خط‌مشی گذاری اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران بر مبنای عوامل مختلفی قرار دارد. لذا زمانی که مکانیسم اثر این عوامل به‌درستی شناسایی و تشخیص داده شود می‌توان شاهد رشد و بالندگی اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران بود.

نتایج نشان داد که خط‌مشی گذاری اخلاقی در ورزش ایران دارای ۱۷ زیر مقوله است و این زیر مقولات در چهار مقوله اصلی (۱) عوامل بازدارنده، (۲) عوامل تسهیل‌کننده، (۳) عوامل توسعه‌دهنده و (۴) پیامدها دسته‌بندی شدند. گفتنی است که چون در مورد پژوهش حاضر مطالعه مرتبطی انجام نشده یا پژوهشگر یافت نکرده، بنابراین در این پژوهش در مورد مقوله‌های به‌دست آمده به صورت کلی بحث خواهد شد. عوامل بازدارنده خط‌مشی گذاری اخلاقی در ورزش ایران شامل عدم اخلاق حرفه‌ای در ورزش، خطاهای اخلاقی و رعایت انضباط در ورزش بود. حیدری و همکاران (۱۳۹۸) نشان دادند که اولین گام در دستیابی به سازمان‌های اخلاق مدار، شناسایی و درک صحیح از مفهوم اخلاق حرفه‌ای مدیران و موانع موجود می‌باشد، زیرا شناخت موانع توسعه اخلاق حرفه‌ای مدیران سازمان‌های ورزشی موجب می‌گردد تا تصمیم‌گیران سازمانی دید بهتری پیدا کنند و با بینش بیشتری نسبت به کاهش اثر یا حذف این موانع اقدام نمایند. واتسون، هریس و بیلی^۱ (۲۰۲۰) بیان کردند که یکی از متداول‌ترین روابط نقش‌آفرینی چندگانه در بین مربیان حفظ و آموزش اخلاق در بین ورزشکاران است (هریس و بیلی، ۲۰۲۰). می‌توان گفت که یکی از دغدغه‌های ورزش در سطوح حرفه‌ای، قهرمانی و تفریحی، چگونگی ایجاد بسترهای مناسب برای اخلاق در ورزش برای همه دست‌اندرکاران از جمله مدیران، مربیان، داوران و ورزشکاران است. جامعه به‌طور کلی و دست

1 Watson, Harris & Bailey

اندرکاران و ورزشکاران به طور اخص نیاز مبرم به توسعه اخلاق دارند. در واقع اخلاق ورزشی در محیط‌های ورزشی و غیرورزشی بسترهای مناسب برای تمرین‌های ضروری اخلاق محسوب می‌شود تا همگی آمادگی ورود به جامعه و محیط‌های زندگی عادی را در حد قابل قبولی بیابند. در این راستا هر گونه مانعی می‌تواند چالش‌هایی را برای انجام این امر خطیر ایجاد نماید.

عوامل تسهیل‌کننده خط‌مشی‌گذاری اخلاقی در ورزش ایران شامل مبارزه با دوپینگ، مبارزه با فساد اخلاقی در ورزش، توجه به ارزش‌ها، رفتار ورزشی مطلوب، وجدان کاری در ورزش، احترام به پیشکسوت و ارزش‌های اجتماعی بود. یکی از مهم‌ترین عوامل تسهیل‌کننده، مبارزه با دوپینگ بود. بیرانوند و همکاران (۱۳۹۹) ۱۳ مولفه را به عنوان علل گرایش به دوپینگ در بین ورزشکاران ملی پوش ایران شناسایی کردند: مشکلات فردی، روانی، مالی، قانون، مدیریتی، مربیان، عملکردی، نگرش فرد، دلایل اجتماعی و فرهنگی، کنترل، ساختاری، منفعت طلبی و رسانه‌ها. زنگنه، ساریخانی و زنگنه (۱۳۹۴) و تجاری و منوچهری (۱۳۹۳) بیان کردند که دوپینگ و مصرف داروهای غیر مجاز توسط ورزشکاران افزایش یافته است. با توجه به این‌که مصرف این قبیل داروها باعث می‌شود ورزشکار از لحاظ جسمی و معنوی آسیب ببیند، لذا قوانین مربوطه مربیان و پزشکان ورزشی را موظف به مراقبت، نظارت و پیشگیری از مصرف داروهای غیرمجاز توسط ورزشکاران کرده‌اند (زنگنه، و همکاران، ۱۳۹۴؛ تجاری و منوچهری، ۱۳۹۳). در تبیین این نتایج می‌توان گفت با توجه به اینکه استفاده از مواد نپروزا برای سلامت مضر است، بنابراین مدیران، دست‌اندرکاران و مربیان به فکر راهکارهای اساسی جهت پیشگیری از این آسیب اجتماعی باشند. در این راستا آگاهی‌سازی ورزشکاران از عوارض خطرناک این مواد با برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی می‌تواند کمک‌کننده باشد.

عوامل توسعه‌دهنده خط‌مشی‌گذاری اخلاقی در ورزش ایران شامل مسئولیت‌پذیری اجتماعی، منش ورزشی، منش پهلوانی و اخلاق ورزشکار مسلمان بود. مسئولیت‌پذیری اجتماعی از مهم‌ترین عوامل توسعه‌دهنده خط‌مشی‌گذاری اخلاقی در ورزش ایران بود. ویتل و همکاران^۱ (۲۰۱۶) بیان کردند که مسئولیت اجتماعی امری حیاتی و ضامن بقای ورزشکاران در جوامع امروزی است (ویتل و همکاران، ۲۰۱۶). در تبیین این نتایج می‌توان گفت که رعایت بعد اخلاقی در ورزش مهم‌ترین و با ارزش‌ترین امر تلقی می‌گردد. بنابراین، انتظار می‌رود در ورزش حرفه‌ای ورزشکاران، مربیان و افراد مرتبط با ورزش فعالیت‌هایشان مطابق با اصول اخلاقی، ارزش‌ها و هنجارهای مورد قبول جامعه باشد.

پیامدهای خط‌مشی‌گذاری اخلاقی در ورزش ایران شامل تعهد ورزشی، بازی منصفانه و مسئولیت در ورزش بود. بازی منصفانه مهم‌ترین پیامد خط‌مشی‌گذاری اخلاقی در ورزش ایران بود. احسانی و شجیع

1 Vitell et al.

شناسایی شاخص های خط مشی گذاری اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران

(۱۳۹۳) بیان کردند بازی منصفانه نمایشی است از نگرش در رفتارهایی در ورزش و اعتقاد به این که ورزش همراه با اخلاق است (احسانی و شجاع، ۱۳۹۳). در تبیین این نتایج می توان گفت که هر جنبه اخلاق در پی اصلاح فرد در داخل میدان ورزشی است، ولی نتیجه مستقیم آن تأمین نظم عمومی است و در این شرایط و با این گونه اعضا و ورزشکاران تعلیم دیده، نظم در جامعه آسان تر برقرار خواهد شد. مربیان آگاه، در کنار وضع قوانین و استانداردهای مشخص برای ورزشکاران و بازیها، پرورش اخلاقی آنان را در اولویت کاری حرفه ای خود قرار می دهند. به عبارت دیگر، وضع قوانین و استانداردهای ضروری، فقط جنبه فرعی داشته و هدف اصلی این گونه مربیان وظیفه شناس آماده کردن ورزشکاران برای بازی منصفانه در جامعه و زندگی واقعی و بیرون از میدان ورزشی است.

همچنین نتایج نشان داد که خط مشی گذاری فرهنگی در ورزش ایران دارای ۱۴ زیر مقوله است و این زیر مقولات در چهار مقوله اصلی (۱) عوامل بازدارنده، (۲) عوامل تسهیل کننده، (۳) عوامل توسعه دهنده و (۴) پیامدها دسته بندی شدند. گفتنی است که چون در مورد پژوهش حاضر مطالعه مرتبطی انجام نشده یا پژوهشگر یافت نکرده، بنابراین در این پژوهش در مورد مقوله های به دست آمده به صورت کلی بحث خواهد شد.

عوامل بازدارنده خط مشی گذاری فرهنگی در ورزش ایران شامل عدم تخصص گرایی، نگرش منفی در ورزش، عدم آگاهی، عدم پوشش رسانه ای و موانع زیرساختی بود. یکی از مهم ترین عوامل بازدارنده خط مشی گذاری فرهنگی در ورزش ایران، موانع زیر ساختی بود. موانع زیر ساختی شامل نبود فرهنگ حرفه ای گری در ورزش، کمبود امکانات ساختاری فرهنگ سازی، کمبود ساختار فرهنگ سازی در ورزش و کمبود امکانات ارتباطی فرهنگ سازی بود. در تبیین این موارد می توان گفت که توجه به موانع زیرساختی عوامل بازدارنده خط مشی گذاری فرهنگی در ورزش ایران به بهبود اساسی عملکرد روانی ورزشکاران، مربیان، مدیران و... می انجامد. نبود فرهنگ حرفه ای گری در ورزش باعث عدم شکل گیری فعالیت های گروهی قوی و افزایش بهره وری می شود. بنابراین متولیان ورزش باید این موارد را مد نظر داشته باشند، چرا که با رعایت این موارد در ورزش باعث رشد نوع دوستی و به تبع آن پایین آمدن آسیب های جسمانی در ورزش می شود.

عوامل تسهیل کننده خط مشی گذاری فرهنگی در ورزش ایران شامل بسترهای آموزشی، به کارگیری الگوهای بومی فرهنگ سازی، ارزش های اخلاقی و الگوهای رفتاری بود. بسترهای آموزشی از مهم ترین عامل تسهیل کننده خط مشی گذاری فرهنگی در ورزش ایران بود که شامل آموزش فرهنگ ورزش در جامعه، تعلیم و تربیت فرهنگ ورزش در جامعه و توانمندسازی نیروی انسانی در حوزه فرهنگ بود. در تبیین این نتایج می توان گفت که فرهنگ بخش جدایی ناپذیر و درهم تنیده در ورزش است که از طرفی متاثر از فرهنگ غالب

است و از طرفی دیگر قابلیت اثرگذاری بر فرهنگ را دارد. پذیرش این دیدگاه که فرهنگ، بخش اصلی و مکمل هر جنبه‌ای از ورزش است ایجاب می‌کند به عوامل اجتماعی و اخلاقی در ورزش توجه شود. بنابراین مدیران و مسئولان باید به بسترهای لازم برای آموزش ورزشکاران مریبان توجه داشته باشند تا بتوانند الگویی مناسب برای نوجوانان و جوانان باشند.

عوامل توسعه‌دهنده خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در ورزش ایران شامل توسعه بسترهای فرهنگی و توسعه بسترهای اجتماعی بود. در تبیین این نتایج می‌توان گفت که در میان تمام پدیده‌های اجتماعی، ورزش نیز متأثر از گرایش‌های جامعه می‌باشد. عادات، رفتار ورزشی افراد جامعه، نگرش‌ها و باورهای آنان در مسائل ورزشی، همگی تحت تأثیر متقابل گرایش‌های جامعه و رسانه‌ها قرار گرفته است. منظور از توسعه فرهنگی ورزش، ایجاد یک باور مثبت و همیشگی در میان اقشار مختلف مردم نسبت به مقوله ورزش است. پیامدهای خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در ورزش ایران شامل تکریم فرهنگ‌ها، تقویت هویت دینی و افزایش مشارکت ورزشی بود. تقویت هویت دینی، یکی از مهم‌ترین پیامدهای خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در ورزش ایران است که شامل سلامت اخلاقی، اعتقادات دینی و اعتقادات مذهبی می‌شود. در تبیین این نتایج می‌توان گفت که تقویت هویت دینی اولین گام در جهت توسعه فرهنگی در ورزش به‌ویژه ورزش قهرمانی است و ملاک‌ها و شاخص‌های پژوهش حاضر می‌تواند مبنای اولیه و مقدماتی برای برنامه‌ریزی و اقدام جهت نیل به این هدف باشد. آنچه تاکنون پژوهش‌های مرتبط با فرهنگ و ورزش نشان داده‌اند این است که ناهنجاری‌های اخلاقی و رفتاری فراوانی در ورزش قهرمانی وجود دارد؛ در صورتی که نتایج تحقیق حاضر نشان داد با گسترش تکریم فرهنگ‌ها به‌ویژه تقویت هویت دینی بهتر می‌توان به‌طور غیرمستقیم ناهنجاری‌های اخلاقی و رفتاری را کاهش داد.

با توجه به اینکه بروز ناهنجاری‌های اخلاقی و رفتاری را نخست باید در زیر ساخت‌های اجتماعی و در بطن جامعه جستجو کرد، از این رو به مدیران و مسئولان پیشنهاد می‌شود آموزش فرهنگ و اخلاق در ورزش را از مدراس شروع کنند و موازین اخلاقی را آموزش دهند تا این امر موجب نهادینه شدن اخلاق در ورزشکاران شود. همچنین مدیران و مسئولان ورزشی می‌توانند برای توسعه اخلاق، ورزشکاران با اخلاق را شناسایی و هر ماه از آنها تجلیل کنند. ورزش ایران در چند دهه گذشته پیشرفت کرده، اما به موازات این تحول و توسعه، رعایت موازین رفتارهای اخلاقی در این عرصه چندان جدی گرفته نشده است. به عبارتی، بعد ورزشی و قهرمانی آن برجسته و بعد پرورشی و فرهنگ‌سازی آن فراموش شده است. از این رو، مدیران و مسئولان ورزش می‌توانند با برگزاری همایش‌های علمی- ورزشی همراه با پیوست فرهنگی، دستیابی به شیوه‌های نوین ترویج و توسعه رفتارهای حرفه‌ای و مناسب در میادین بزرگ ورزشی را به ورزشکاران، مریبان و داوران آموزش دهند و تا حد زیادی از ناهنجاری‌ها بکاهند.

شناسایی شاخص های خط مشی گذاری اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران

از محدودیت های این پژوهش آن که چون شرکت کنندگان از جامعه آماری مشخصی انتخاب شدند، نتایج پژوهش فقط قابل تعمیم به همین جامعه آماری می باشد. همچنین، حوزه پژوهش محدود به خط مشی گذاری اخلاقی و فرهنگی در ورزش ایران بود. البته محدودیت های خارج از کنترل پژوهشگر نیز می توانستند بر نتایج پژوهش اثر داشته باشند؛ نظیر محدودیت های ساختاری، مقررات و ضوابط سازمان و نوع روابط انسانی در کنار ملاحظات انسانی در پاسخ افراد به سوالات مصاحبه.

منابع

- ابوالحسنی رنجبر، احمد؛ دانشفرد، کرم الله و فقیهی، ابوالحسن. (۱۳۹۶). «ارائه الگوی دستور کار خط مشی های اصلاح نظام اداری در ایران». مدیریت دولتی. ۴(۹).
- احسانی، محمد و شجاع، رضا. (۱۳۹۳). اخلاق در ورزش با رویکرد فلسفی. چاپ اول. تهران: پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی
- آصفی، احمدعلی؛ خبیری، محمد؛ اسدی دستجردی، حسن. گودرزی، محمود. (۱۳۹۳). «بررسی عوامل سازمانی موثر در نهادینه کردن ورزش همگانی در ایران». پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. ۱۰(۲۰)، صص ۶۳-۷۶.
- ایرج پور، علیرضا؛ مجرد، ناهید و دباغ، رضاییه. (۱۳۹۵). «بررسی نقش رسانه های جمعی در توسعه فرهنگی ورزش همگانی و حرفه ای کشور». مدیریت و توسعه ورزش. ۵(۲)، صص ۳۶-۵۲.
- پورعزت، اصغر و رحیمیان، اشرف. (۱۳۹۱). «ویژگی های خط مشی عمومی برای اداره شهرهای پیچیده». مجله مدیریت دولتی دانشگاه تهران. ۵۱.
- تجاری، فرشاد و منوچهری، جاسم. (۱۳۹۳). مبانی روانی دوپینگ در ورزش از نظریه تا عمل برای ورزشکاران، مربیان و مقامات ورزشی. تهران: انتشارات حتمی و شرکا
- جوادی پور، محمد. (۱۳۹۴). «چالش های مدیریت ورزش قهرمانی در ایران». نشریه مطالعات مدیریت ورزشی. ۷(۳۰)، صص ۱۳-۳۴.
- حاجی پور، علیرضا؛ حمیدی، مهرزاد؛ سجادی، سید نصرالله و خبیری، محمد. (۱۳۹۸). «تدوین مدل رابطه ای خودتعیینی با اخلاق ورزشی ورزشکاران نخبه ایران». مطالعات روانشناسی ورزشی. ۸(۲۷)، صص ۱۹-۴۰.
- حیدری، محمد؛ رضوی، سید محمد حسین؛ امیرنژاد، سعید و محمدی، نصرالله. (۱۳۹۸). «شناسایی موانع ایجاد و یا توسعه اخلاق حرفه ای مدیران سازمان های ورزشی». مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش. ۶(۳)، صص ۲۳-۳۵.
- خنفر، حسین و آقداغی، میثم. (۱۳۹۴). «الگوی مفهومی سطوح تاثیرگذاری آموزه های اسلامی بر خط مشی گذاری فرهنگی». مجله علمی پژوهشی معرفت فرهنگی اجتماعی. شماره ۳۳.
- زنگنه، مرتضی؛ ساریخانی، عادل و زنگنه، مسعود. (۱۳۹۴). «مسئولیت کیفی ناشی از تجویز داروهای غیرمجاز (دوپینگ) در ورزش با نگاهی به قوانین ایران و فقه امامیه». مجله علمی پژوهشی حقوق پزشکی. ۹(۳۵)، صص ۱۰۹-۱۲۳.
- سازمان تربیت بدنی جمهوری ایران. (۱۳۸۲). طرح جامع ورزش کشور. مرکز ملی مدیریت و توسعه ورزش.
- شریفی، سیدعلیرضا و فاضلی، عبدالرضا. (۱۳۹۱). «واکاوی سیاست گذاری فرهنگی در جمهوری اسلامی ایران». مجلس و راهبرد. شماره ۱۱.
- شورای عالی انقلاب فرهنگی. (۱۳۸۹). شاخص های راهبردی، ابعاد و مولفه های فرهنگی. کار گروه شاخص های فرهنگی.
- عابدی، احیا؛ رضوی، سید محمد حسین؛ مرتضی، دوستی و احمدی، سید عبدالحمید. (۱۳۹۷). «شناسایی ابعاد و رویکردهای توسعه فرهنگی ورزش و عوامل موثر بر آن در ورزش کشور». مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. ۱۷، ۴۲.
- عبدوی، فاطمه و فخری، فرناز. (۱۳۹۰). «نقش رسانه در توسعه فرهنگ ورزش در اوقات فراغت زنان». فصلنامه پژوهش های ارتباطی. ۱۸(۶۸)، ص ۳۱.

- عراقی، محسن و کاشف، میرمحمد. (۱۳۹۳). «چالش‌های پیش‌روی توسعه ورزش همگانی در ایران و راهبردهای آن». نشریه مدیریت ورزشی. ۶(۴)، صص ۶۴۳-۶۵۵.
- علایی، مریم؛ مختاری دینانی، مریم و رضایی پندری، عباس. (۱۳۹۸). «طراحی مدل ساختاری تفسیری عوامل مؤثر بر توسعه اخلاق حرفه‌ای در مربیان زن تیم‌های ملی». اخلاق در علوم و فناوری. ۱۴(۵)، صص ۸۷-۹۲.
- قلی‌زاده، آذر و سیدصالحی، سپیده. (۱۳۹۴). «نقش برنامه‌های شبکه ورزش در ارتقای فرهنگ ورزشی زنان خانه‌دار منطقه پنج تهران». مدیریت فرهنگی. ۹(۲۷)، صص ۲۳-۴۹.
- کشگر، سارا؛ قاسمی، حمید و کارگر، غلامعلی. (۱۳۹۵). «تعریف فرهنگ ورزش و مولفه‌های آن با تکیه بر آرای متخصصان، ورزشکاران و دست‌اندرکاران ورزش کشور». مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش. ۲(۱۲)، صص ۱۱-۲۲.
- گودزی، محمود؛ اسلامی، ایوب و علی دوست قهفرخی، ابراهیم. (۱۳۹۴). «شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه فرهنگ ورزش همگانی از طریق سیمای جمهوری اسلامی ایران». پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی. ۴(۳)، صص ۱۱-۲۷.
- مختاریان پور، مجید. (۱۳۹۶). «طراحی شبکه اجرای تعاملی سیاست‌های فرهنگی کشور». مجله راهبرد فرهنگ. شماره ۴۰.
- منوچهری‌نژاد، محسن؛ همتی‌نژاد مهرعلی؛ رحمتی، محمد مهدی و شریفیان، اسماعیل. (۱۳۹۷). «شناسایی عوامل مؤثر بر نهادینه‌سازی فرهنگ ورزش در کودکان و نوجوانان». مدیریت ورزشی. ۴۰، صص ۱۶۳-۱۷۹.
- هنری، حبیب؛ احمدی، سیدعبدالحمید و مرادی، مهدی. (۱۳۹۱). «بررسی نقش چهارگانه رسانه‌های ورزشی در توسعه ورزش قهرمانی». مطالعات مدیریت ورزشی. ۴(۱۵)، صص ۱۴۵-۱۵۸.
- الوانی، مهدی. (۱۳۹۵). «تصمیم‌گیری و تعیین خط‌مشی دولتی». تهران: انتشارات سمت
- Bjärsholm, D., Gerrevall, P., Linnér, S., Peterson, T., & Schenker, K. (2018). **“Ethical considerations in researching sport and social entrepreneurship”**. European Journal for Sport and Society, 15(3), 216-233.
- De Bosscher, V., Shibli, S., Westerbeek, H., & van Bottenburg, M. (2016). **“Convergence and divergence of elite sport policies: is there a one-size-fits-all model to develop international sporting success?”** Journal of Global Sport Management, 1(3-4), 70-89.
- Dye, T.R. (2011). **Understanding Public Policy**. 11Ed. New Jersey: Upper Saddle River, Pearson Education Prentice-Hall, Inc.
- Elgin, D. J., & Weible, C. M. (2013). **“A Stakeholder Analysis of Colorado Climate and Energy Issues Using Policy Analytical Capacity and the Advocacy Coalition Framework”**. Review of Policy Research, 30(1), 114-133.
- Glaser, B. (1978). **Theoretical sensitivity. Advances in the methodology of grounded theory.**
- Goulding, C. (2002). **Grounded theory: A practical guide for management, business and market researchers.** Sage
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1994). **“Competing paradigms in qualitative research”**. Handbook of qualitative research, 2(163-194), 105.
- Hadley, S., & Belfiore, E. (2018). **“Cultural democracy and cultural policy”**. Cultural Trends, 27(3), 218-223.
- Henningsen, E., Håkonsen, L., & Løyland, K. (2017). **“From institutions to events—structural change in Norwegian local cultural policy”**. International journal of cultural policy, 23(3), 352-371.
- Houlihan, B. (2002). **Sport, policy and politics: A comparative analysis.** Routledge.
- Howlett, M., McConnell, A., & Perl, A. (2016). **“Weaving the fabric of public policies: comparing and integrating contemporary frameworks for the study of policy processes”**. Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice, 18(3), 273-289.
- Katou, A. A., & Budhwar, P. S. (2010). **“Causal relationship between HRM policies and organisational performance: Evidence from the Greek manufacturing sector”**. European management journal, 28(1), 25-39.
- Lourenço, R. P., & Costa, J. P. (2007). **“Incorporating citizens' views in local policy decision making processes”**. Decision Support Systems, 43(4), 1499-1511.

- Sotiriadou, P., & Shilbury, D. (2009). “**Australian elite athlete development: An organisational perspective**”. Sport Management Review, 12 (3), 137–148.
- Vitell, S. J., King, R. A., Howie, K., Toti, J. F., Albert, L., Hidalgo, E. R., & Yacout, O. (2016). “**Spirituality, moral identity, and consumer ethics: A multi-cultural study**”. Journal of business ethics, 139(1), 147-160.

